

Egyetértünk, csak nem tudni, hogyan valósítsuk meg

Egyelőre nem született megállapodás az energiaárak megfékezését célzó intézkedésről. Október 6–7. között került sor az Európai Tanács cseh elnökség által szervezett informális ülésére. A megbeszélés főbb pontjai elsősorban az orosz–ukrán háború kapcsán felmerülő biztonsági kérdések, valamint a térség energiaellátása voltak. A gázárak 2022 második negyedévétől tapasztalt rendkívüli emelkedése több tagállamot is arra késztetett, hogy a lakossági árakat bizonyos mértékben befagyassza.¹

Az unió egyik terve az úgynevezett gázársapka bevezetése, amellyel elvben egyet is értenek a tagállamok, a gyakorlat viszont azt mutatja, hogy az elképzelések nagyon eltérőek. Az egyik elképzelés szerint csak az orosz importból származó árak szabnának egy maximális határt, amelyet azonban többek között Magyarország érvelése miatt elvetettek, hiszen a beszállító egyszerűen visszamondhatja a szállítást.

Egy második elképzelés szerint az összes, importból származó gázra vonatkozna az árhatár. Ennek az lenne az elsődleges előnye, hogy az USA-ból származó import „asztronómiai árakat” fékezné meg valamennyire.² Hátránya viszont az, hogy ha túl alacsony érték van meghatározva, akkor nem biztos, hogy a beszállítók vállalnák – így az is elképzelhető, hogy uniós szintű energiahiány alakulhat ki.

A harmadik elképzelés egy rugalmasabb, a világpiaci árakhoz rögzített, mintegy „lebegő” ársapka bevezetése lenne.³ Ebben az esetben az árak egy összesen tíz százalékos kilengést engedélyező tartományban mozognának. Így az uniónak viszonylag több lehetősége volna új beszállítókat találni és a nyersanyagot megosztani a tagállamok között. Ez a legutóbbi megoldási javaslat tűnik a legjobb lehetőségnek, bár ebben az esetben is bőven felmerülnek lehetséges viták. Ilyenek például az egyes tagállamok által bevezetett támogatások, amelyekkel a rendkívül magas árak által okozott kiadásokat szeretnék megfékezni.

¹ Monthly update [é. n.].

² Germany Criticizes U.S. for Charging ‚Astronomical’ Gas Prices 2022.

³ Ursula von der Leyen levele az Európai Unió Tanácsának 2022.

Például Németország terve, hogy kétszázmilliárd eurós támogatási programot indít az energiaárak enyhítése érdekében, megosztotta az európai közösséget. Lengyelország élesen bírálta az intézkedést, azt kifogásolva, hogy így a német ipar jelentős versenyelőnyre tehet szert, torzítva ezzel a piacokat. Mindez ismét rávilágít az egységes piac számos kihívására, pontosabban a közös fiskális politika hiányából adódó éles különbségekre és ellenérdekeltségekre.

A prágai csúcstalálkozón tartották meg az Európai Politikai Közösség (EPK) első ülését is. Az Európai Politikai Közösség (EPK) tagjai az EU 27 tagállama, az Egyesült Királyság, Albánia, Azerbajdzsán, Bosznia és Hercegovina, Grúzia, Izland, Koszovó, Liechtenstein, Moldova, Montenegró, Észak-Macedónia, Norvégia, Örményország, Svájc, Szerbia, Törökország és Ukrajna. Zelenszkij ukrán elnök videóhíváson keresztül csatlakozott a tárgyalásokhoz.

Az Európai Politikai Közösséget Macron elnök indítványozására hozták létre. A platform elsődleges célja, hogy az unió kapcsolatait erősítse és javítsa harmadik államokkal. Elsősorban azokkal az országokkal szeretné a kapcsolatot ápolni, amelyek csatlakozási folyamata a bővítési fáradtság miatt lelassult, és így fennáll a kockázat, hogy csatlakozásukban más érdekszférák felé nyithatnak. Másodlagos célja, hogy az unió értékeit tiszteletben tartó, de csatlakozásokról még nem tárgyaló országokkal is erősítse politikai és gazdasági kapcsolatait. Ezen túlmenően, az EPK az Oroszország elleni közös nemzetközi összefogás egyik látványos felülete is. Érdekes megemlíteni, hogy a közelmúltban például Moldovának és Grúziának is voltak fegyveres konfliktusai Oroszországgal, és jelzésértékű, hogy az Európai Politikai Közösség következő ülése Moldovában lesz megtartva.

A Közösség megbeszélésének fontos témája volt a térség energiaellátásának biztosítása. Az informális platform 44 országot tömörít, amelyeknek 2021-ben összesen 288 billió dollár bruttó hazai jövedelme volt, és 694,28 millió lakosa van. Így, egy közös fellépés esetén az államok egy rendkívül erős tárgyalási pozíciót biztosíthatnak maguknak az energiapiacra. A Közösségben fontos szerepe van Azerbajdzsánnak, amely jelentős kőolaj- és gázexportőr: jövedelmének 95 százaléka a nyersanyagok forgalmazásából származik.⁴

A Közösség hosszú távú együttműködése azonban számos kihívással járhat együtt, hiszen több ország között éles konfliktusok és ellenérdekek vannak, amelyek később jelentősen lassíthatják, vagy akár meg is akadályozhatják az eredményes együttműködést. Így például Szerbia és Koszovó között,

⁴ Azerbaijan Exports [é. n.].

valamint Törökország, Örményország és Azerbajdzsán között is éles konfliktusok vannak. Az Örményország és Azerbajdzsán közötti fegyveres konfliktusok rendezése pillanatnyilag rendeződni látszik,¹ és remélhetőleg hosszú távú megoldás is születik.

Örményország és Azerbajdzsán különleges státuszát jelzi, hogy egy nappal az EPK ülése után az örmény miniszterelnök és az azeri elnök is részt vett a Putyin elnök által rendezett Független Államok Közösségének informális csúcstalálkozóján. A rendezvényen Fehéroroszország, Kazahsztán, Tádzsikisztán, Türkmenisztán és Üzbegisztán elnökei is részt vettek, valamint Moldovát is meghívták, ám az nem képviseltette magát.

Úgy tűnik, hogy a prágai csúcs alkalmával ugyan nem született végleges döntés az energiaárak megfékezéséről, de egy jelentős politikai folyamat elkezdődött. Az Európai Unió – a korábbiaktól eltérően – igyekszik a globális térben proaktívabban fellépni és az érdekszférájába tartozó országokkal szorosabban együttműködni. Várhatóan súlyos konfliktusokkal kell majd megküzdenie, és kérdéses, hogy az érdekszférájába tartozó országok mennyire látják majd csábítónak az európai értékeket és a közös piacból adódó előnyöket. Mindebben kulcsfontosságú szerepet fog játszani a soron következő, október 20–21-i Európai Tanács ülése, amikor várhatóan döntés születik az uniós gázárakkal kapcsolatban.

2022. október 11.

Felhasznált irodalom

Azerbaijan Exports [é. n.]. *Trading Economics*. Online: <https://tradingeconomics.com/azerbaijan/exports>

Európai Tanács (2022): *Statement Following Quadrilateral Meeting between President Aliyev, Prime Minister Pashinyan, President Macron and President Michel, 6 October 2022*. Online: www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2022/10/07/statement-following-quadrilateral-meeting-between-president-aliyev-prime-minister-pashinyan-president-macron-and-president-michel-6-october-2022/

Germany Criticizes U.S. for Charging 'Astronomical' Gas Prices. *CGTN*, 2022. október 6. Online: <https://news.cgtn.com/news/2022-10-06/Germany-criticizes-U-S-for-charging-astronomical-gas-prices-1dTYzF9WsSs/index.html>

Monthly update [é. n.]. *Energy Price Index*. Online: www.energypriceindex.com/price-data

Ursula von der Leyen levele az Európai Unió Tanácsának. *Euractiv*, 2022. október 5. Online: www.euractiv.com/wp-content/uploads/sites/2/2022/10/Letter-2.pdf

¹ Európai Tanács 2022.